

Tron Øgrim:
Grisen før jul

Boka består av tre delfiler.
De andre filene kan du hente fra pdf-arkivet.

TIENDE KAPITTEL:

**JERNNEVEN
UT AV
SILKEHANSKEN?**

Jeg har til nå argumentert for at vi er på vei inn i ei framtid med voldsomt skjerpa motsetninger både i hele verden og i de rike landa. Jeg påstår at mens rikdommen vil vokse enormt og visse sjikt vil bli feid oppover, vil økende grupper — etter hvert kanskje et flertall — få livet sitt kraftig forverra.

Hva kan vi vente av den borgerlige *statsmakta* i en sånn situasjon?

Til nå har etterkrigstida i de rike vestlige landa vært prega av relativt fredelige, borgerlig-demokratiske forhold. Volden og den harde undertrykkelsen har vært henvist til de fattige og tilbakeliggende utkantene (Hellas, Nord-Irland, Alabama). En svært vellykka modell for fredelig klassesamarbeid mellom arbeid og kapital er blitt utvikla i nettopp vår del av verden: «Den skandinaviske velferdsstaten».

Jan Myrdal er av dem som har hevda at vi nå kan hende går inn i ei tid da dette blir avløst av mer åpen undertrykkelse og uthuling av de borgerlig-demokratiske rettighetene.

Myrdal har mange ganger i de siste årtiene vært nyttig i rollen som Cassandra: Den som spådde det ingen andre turte være først til å spå. La oss drøfte hva som kan peke på at utviklingen kan gå i ei sånn retning.

Slutten på velferdsstaten

I ei tidligere bok, «Den vestlige Maoismens sammenbrudd . . .»

drøfta jeg fenomenet «den skandinaviske velferdsstaten». Hovedpoengene mine var at alle høyt utvikla moderne samfunn med samfunnsmessig utvikla produktivkrefter er avhengige av sosial fred og ekstremt økonomisk sårbare for uro. Derfor trenger de politiske systemer som sikrer at de som arbeider samarbeider med de som hersker.

«Den skandinaviske velferdsstaten» er et sånt system. Det økonomiske grunnlaget for «velferdsstaten» blei skapt ved den langvarige perioden med vekst og superprofitter for den norske monopolkapitalen etter den 2. verdenskrigen. Dette gjorde det både mulig og profitabelt å sette av en del av kjempeprofitene til å tilfredsstillе arbeidernes ønsker om lønnsøkninger og sosiale forbedringer. Det politiske grunnlaget for «velferdsstaten» blei skapt da de (tidligere revolusjonære) arbeiderlederne i DNA tok over administrasjonen av den norske kapitalismen, og faktisk blei borgerskapets dyktigste og mest framsynte ledere.

Flere og flere fikk jobb. Lønningene økte, de sosiale forholda blei gradvis forbedra, profitene gikk opp, og hele systemet blei administrert av dyktige ledere rekruttert fra arbeiderklassen sjøl.

Men nå varslar flere ting slutten på «velferdsstaten». Med den nye industrielle revolusjonen går kapitalismen inn i en fase der den *ikke* øker profitten ved å stadig ansette flere og flere folk. Dermed blir åsså en viktig økonomisk grunn for klasse-samarbeidspolitikken borte, sett fra kapitalistenes synsvinkel. Statsinntektene blir mindre og sosiale tiltak skjæres ned (i Norge *later* de som om statsinntektene minker, enda det ikke er sant *her*). Mye av grunnlaget for de sosialdemokratiske arbeiderledernes makt i arbeiderklassen blir dermed åsså undergravd. For deres styrke var at de «administrerte de gode tidene», og kunne vise at klassefred førte til lønnsøkninger og sosiale framganger.

Innafor sosialdemokratiet i Norge (og, trur jeg, i en del land som likner) blir de gamle arbeiderlederne/fagforeningssjefene skyvi til side av den nye «østeuropeiske» statsborgerskapet. Bratteli ut, Gro inn... Dette er folk som verken har de kontaktene i arbeiderklassen som de gamle lederne hadde, eller som er så politisk avhengige av den som de var.

Åssen holde kontrollen?

Nå kommer problemet for herskerne: Åssen holde kontrollen? Åssen bevare ro og offentlig orden?

Borgerskapet trenger etter hvert ikke lenger å samarbeide med en svær voksende arbeiderklasse i produksjonen for å øke profitten. Tvert imot: Å skjære ned på denne arbeiderklassen i produksjonen er blitt et hovedmiddel til å øke profitten.

Åssen få underklassen til å holde seg i ro, til tross for at herskerne ikke lenger lover den forbedringer, men forverringer?

Problemet blir jo heller ikke enklere av at de som skal forsvare denne politikken ikke lenger er folk som sjøl har røtter blant dem de skal overbevise. Statsborgerskapet har i beste fall røtter blant de utdanna intellektuelle, som nå er blitt store masser i de rike landa. Blant arbeiderne, som nå skal lures til slaktebenken, har de få kontakter. Og uansett har ikke disse folka gjort karriere ved å lede streiker og snakke overbevisende på fagforeningskongresser, slik som de dyktigste av de gamle lederne fra arbeiderklassen. De har skaffa seg poenger bl.a. ved å være målbevisste administratorer, som gjennomførte vedtak tross motstand. Sånne som kan være gode til å stange inn dører, men ikke akkurat stråler gjennom sin sjarm og evne til å vinne personlig entusiastiske tilhengere.

Hvilket middel skal et slikt sjikt gripe til når bølgene blir høye? Når det ikke er mulig å love forbedringer, og man ikke evner å overbevise massene?

Fins det andre alternativer enn *tvang*? Og dette er åsså et middel som faller naturlig i hendene på dem som kommer fra statsbyråkratietts øvre lag og har sine politiske røtter der. Politisk diskusjon er et problem, vanlige folk som protesterer oppfattes som ei hindring: *Makt* et tryllemiddel som løser alle problemer.

Harde tak

Vi må huske på at det dreier seg jo ikke «bare» om å holde på

statsmakta i perioder da kriser «uventa dukker opp». Det dreier seg om å gjennomføre svære planer for nedslaktning av industri, av sosiale ordninger osv. som herskerne mener er absolutt nødvendige, men som massene absolutt ikke vil gå med på.

En parallell: Avskaffinga av *subsidieordningen på mat* i bl. a. Polen og mange land i den 3. verden. I Polen førte overklassens framstøt for å få gjennom dette til flere store opprør, som endte i opprettelsen av Solidaritet og hele systemets store krise i 1980.

Mange land i den 3. verden har opplevd nesten den samme historia i de siste åra. Våren 1985 tvang det internasjonale pengefondet (IMF) Sudans regjering til å avskaffe matvaresubsidiene. Følgen blei revolusjon.

Den engelske gruvestreiken illustrerer et beslekta problem i et rikt vestlig land.

Gruvearbeiderforbundets krav var (formelt sett) svært beskjedent og rimelig. Den engelske staten skulle *holde* en avtale med gruvearbeiderne som staten sjøl hadde *undertegna*.

Men denne avtalen kom i veien for overklassens plan om å slakte ned store deler av den engelske kølgruveindustrien. Følgen blei denne lange, harde og forbitra streiken. Mot gruvearbeiderne — som ikke var spesielt fattige eller dårlig stilte vestlige arbeidere — satte staten inn svære politistyrker, hemmelig overvåking osv. Den forsøkte å sulte dem ut. Den beslagla gruvearbeiderforbundets penger. Alt dette mot et lovlig europeisk fagforbund, som slåss for at *staten* skal holde en lovlig avtale!

Fjernsynsskjermen har vist bilder av tusener av politifolk og gruvearbeidere i kamp — bilder man skulle ha venta å se fra Sør-Afrika og Latin-Amerika, men som sjokkerer mange når de kommer fra *England*.

Dette eksemplet er på flere måter *typisk*.

For det første: Det viser at vestlige arbeidere — og det behøver *ikke* være de fattigste og elendigste blant dem — kan bli besatt av en nærmest desperat kampvilje når de oppdager hva som holder på å skje. Gruvearbeiderne som var i jobb hadde eksemplene fra de alt nedlagte gruvene å lære av. De visste om elendigheten som sprer seg i distriktene som levde av den nedlagte stålindustrien, bilindustrien osv. De forsto at de

måtte ta en kamp for gruvene *nå* eller sjøl synke ned i elendighet, og de viste en kampvilje som forbausa alle.

For det andre: Det viste at åsså en vestlig «demokratisk» regjering er klar til å bruke harde midler om nødvendig, for å få gjennomføre de omleggingene av økonomien som monopolenene ønsker.

Dette var ikke et isolert enkelttilfelle. Mens jeg skriver, er generalstreik nettopp avslutta ved diktat fra Folketinget i lille, fredelige *Danmark*. Hundretusen arbeidere fortsatte å streike noen dager i åpen trass mot lovvedtaket. Dansk politi og vanlige danske arbeidere støtte sammen i gatekamper som dem utafør de engelske gruvene.

For det tredje: Dette er tider da sterke krefter i herskerklassen gjerne vil innskrenke den borgerlige legaliteten. Politi og overvåkning blir brukt mot fagforeningene, neste skritt kan være å forby og oppløse fagforeninger som streiker.

Det amerikanske flygelederforbundet streika. Reagan oppløste fagforbundet med militærmakt og lederne blei arrestert og ført bort i håndjern. Kort tid før hadde det samme fagforbundet støtta Reagan i presidentvalget!

Hva hadde blitt neste skritt fra den engelske staten dersom gruvearbeiderne hadde klart å holde ut og fortsette streika?

Industrier skal legges ned. Sosiale ordninger skal slaktes. Millioner av innvandrere skal — ideelt sett — «sendes tilbake». Problemet er at massene, sneversynte og sta som de er, ikke skjønner nødvendigheten av dette. De dumme telemarkingene demonstrerer tilmed bare fordi man vil legge ned sjukehusene deres! Og ute i det store Europa er det uunngåelig at store grupper gjør voldsom motstand.

Hva gjør herskerne da?

Påskudd nok til å stramme til

Sjølve utviklinga av de svære motsigelsene i vår samfunnsform vil dessuten gi statsmakta mange gode *påskudd* til å skjerpe «kontrollen» (= undertrykkelsen).

Arbeidsløsheten vil rimeligvis øke *kriminaliteten*. Internasjonale motsigelser vil skape spente situasjoner i utenrikspolitikken. Tilmed utviklinga av teknologien *i seg sjøl* gir gode argumenter for kontrolltiltak: «Dette atomkraftverket (eller denne demningen, eller denne styringssentralen, osv) er så *sårbar for angrep* at det krever de mest omfattende sikkerhetstiltak. . . »

I Vesten oppstår det *fascistiske partier* som ønsker ei utvikling av denne typen. Dels driver de med terror, bombe-kasting, drap (som i Italia og Tyskland). Dels stiller de til valg og kan vinne framgang ved valg. De utnytter massenes lave politiske nivå til å vende frykten for sin egen situasjon til hat mot utlendinger og krav om «en sterk ledelse». I Belgia og Nederland er slike partier nå valgt inn i parlamentet. Og det dreier seg ikke om rasistiske høyrepartier av typen Carl I. Hagen (som fins i mange vestlige land). Det dreier seg om fascistpartier med historiske bånd tilbake til Hitler-tida, partier som slåss i gatene.

At slike fascistiske partier skal komme til makta — slik det skjedde i mellomkrigstida — er lite trolig. Men de kan likevel spille ei viktig rolle når det gjelder å få de vestlige landa til å utvikle seg i ei mer fascistisk *retning*.

Dels rydder de *vei* for de ekstremt reaksjonære standpunktene, for rasismen, antikommunismen, angrepene på fagforeningsfriheten osv. Slik som Hagen (som sjøl ikke er fascist) rydder vei for den norske statlige rasismen ved at han gjør rasisme til «et legalt politisk synspunkt blant mange andre» og «viser at dette er utbredte holdninger vi politikere må ta hensyn til».

Dels virker terroren deres som påskudd til strammere undertrykking fra staten. Slike virkninger kan tilmed være hensikten med terroren.

Infiltrasjon fra supermaktens etterretningstjenester kan forverre problemet med terroren. CIAs historiske forbindelser med en del gamle fascistiske er kjent. I de siste 20 åra har Sovjets KGB stadig oftere dukka opp i samband med terrorisme i Vest-Europa, både de såkalte «røde» terroristene (i Italia og andre steder), og åpent fascistiske grupper, bl.a. i Tyrkia.

Og massene ønsker jo lov og orden! Gjør de galt i det? Det er *rimelig* at gamle folk gjerne vil gå i gata uten å være redde. Det

er *rimelig* at jenter og kvinner gjerne vil kunne være i bykjerna om natta uten å frykte å bli overfalt. Det er *rimelig* at foreldre gjerne vil at ungene deres skal kunne snakke sammen på hjørnet, uten at det er narkotikaselgere blant dem. Folk ønsker å leve et liv der hverdagen ikke er prega av frykt!

Vi er på vei inn i ei kaotisk tid, da mye av den gamle sosiale ordninga gradvis vil bryte sammen. Hva om de europeiske storbyene blir like fulle av frykt om 20 år som New York i dag. Er det da noe rart om mange *vanlige folk* ønsker at staten skal bruke harde midler, for å *gjenopprette lov og orden*?

Det er kretser i overklassen som gjerne vil *svare* på et sånt ønske — riktignok ikke for å skape *den* ro og orden som *massene* vil ha, men for å bruke dette klageropet som et påskudd til å skjerpe sin egen kontroll.

Så kanskje går vi i retning av en periode med hardere undertrykkelse — ei *fascisering* av de vestlige samfunna. Men ikke ei fascisering som kommer trampende inn fra gatene denne gangen. Men ei skjerpa undertrykking som blir gjennomført av «vår egen stat», den som vi alle kjenner så godt fra i dag. Og på grunnlag fra lovlig valgte borgerlige politikere.

Igjen sier jeg — som på slutten av forrige kapittel: *Jeg trur ikke at det MÅ bli sånn*. Dette er et spørsmål om *politisk* kamp, om *klassekamp*. Vi kan slåss for å bevare de borgerlig-demokratiske rettighetene, fagforeningsfriheten, rettighetene for innvandrere osv. Vi kan vinne seire i disse kampene — sjøl om kapitalismen i de rike landa består.

Men vi kan åsså tape dem.

Vi kan tilmed risikere at store deler av massene — i hvert fall for ei tid — *støtter og ønsker velkommenen* slik politikk med mer undertrykking, framstilt som «sosial unntakstilstand» og «fastere styring». For situasjonen kan bli kritisk. Folk kan bli desperate i jakta på en utvei. De ser at «den gamle politikken har svikta».

Og hvilke alternativer blir de tilbudt?

ELLEVTE KAPITTEL:

HERSKERNES KRISE eller KAN KAPITALEN OVERLEVE?

Jeg spår harde tider.

Men hva med herskerne? Trur jeg de er dummere enn jeg er?

Kan ikke de se samme tendenser som jeg ser, og ta *mottiltak* for å hindre denne utviklinga?

Vi har vært innom disse spørsmåla to ganger før i ei litt anna form.

I første kapittel — i avsnittet om «villamarxistene». De skuffa radikalerne som er skolerte marxister, og sier: Har ikke kommunistene gang på gang spådd Krisa med stor K, som skal føre til kapitalismens undergang? Men har ikke kapitalismen i motsetning til det marxistene spådde vist at den har en enestående seighet og evne til å overleve?

I sjette kapittel — i det avsluttende avsnittet, som tok opp kritikken mot ideen om «det menneskelige arbeidets fall». Er det ikke sånn at utviklinga av denne krisa (de «harde tidene») må føre til at det (på en eller annen måte) oppstår en sterkt reformparti blant *herskerne* i de rike landa sjøl, som vil tvinge gjennom effektive mottiltak for å bedre den sosiale situasjonen?

Jeg svarer:

For det første: Mange kapitalister er ikke dummere enn jeg! Der fins mange som både *ser* farene og *spår* katastrofer.

Et helt anna spørsmål er om de *av den grunn* klarer å gjøre noe virkelig *effektivt* mot det.

Hva hjelper *diagnosen*, hvis den forteller deg at du har en *uhelberedelig sjukdom*?

For det andre: Jeg spør ikke kapitalismens undergang i de rike landa!

Jeg spør ei tid med stadig hardere *kriser* under kapitalismen, med samfunnsforhold som kan bli verre og verre, *nett-opp fordi* kapitalismen har vist at den har slike utrolige evner til å overleve!

Mer om åssen dette henger sammen.

Herskerne kjenner problemene

De faresignalene for hele vår samfunnsorden som jeg har behandla i denne boka, er ikke ukjente for overklassen.

De er riktignok ikke kjent for *alle* i det herskende vestlige borgerskapet! For, som jeg snart skal komme tilbake til, er et *typisk trekk* ved denne overklassen at den er *djupt splitta* og full av motsetninger. Viktige deler av herskerklassen består av eiere eller bestyrere av kapital som bare er opptatt av *sin egen* profitt, og snevre statsbyråkrater som bare er opptatt av å *klatre sjøl* — og skiter i om *verden* går under bare *karrieren* går bra. Dessuten har vi de reine «lotus-spiserne»: Jet-seterne som bare er opptatt av å *bruke* og ikke bryr seg om noe anna. Og politikere og andre ideologer, som er fanga av sin egen, offisielle retorikk, og virkelig *trur* på det *propagandaen* sier.

For i Vest som i Øst-Europa fins det *to* slags produksjon av ideologi og teori fra overklassen. En som er «offisiell» og som går ut i «Pravda» berekna på massene. (Det er som før valget i 1981, da Gro og Kåre satt sammen i gravalvorlige diskusjoner på fjernsynet og konkurrerte om å være den som hadde en mest «nøktern sparepolitikk» ut fra . . . *den norske statens fatigdom i 80 åra!*) Den andre fins i Øst i hemmelige rapporter fra KGB og forskningsinstitutter som har lov til å fortelle om sånt som ikke går bra, og kan diskutere hva som må gjøres med det. Men i Vesten er ikke denne delen av teoriproduksjonen *hemmelig*. Den blir gjennomført av de delene av overklassen som føler ansvar for *strategien* og for systemets *stabilitet*, sett som *helhet*. Den blir ikke drøfta av de delene av over-

klassen som bare er opptatt av sitt eget individ (eller dets forlengelse i karriere, kapital), og den holdes *omhyggelig* vekk fra vulgærpropagandaen som er berekna på massene.

Carter-rapporten, laga på oppdrag fra USAs president på 70-tallet, er et sånt dokument. Roma-klubbens rapporter er et anna eksempel.

Det amerikanske tidsskriftet «Scientific American» drøfta de sosiale virkningene av datarevolusjonen, og trakk flere av de samme konklusjonene som jeg har trukket.

Borgerlige økonomer har i flere år diskutert om den nåværende krisa i de høyt utvikla landa i det hele tatt kan løses. Det er alt noen år sida det amerikanske nyhetsmagasinet TIME hadde denne overskrifta over en lang diskusjon av den vestlige økonomien: «CAN CAPITALISM SURVIVE?» («kan kapitalismen overleve?») Disse borgerlige framstillingene skiller seg fra min ved at de bygger på forskere som har kunnet jobbe i årevis med disse problemene, og dessuten har de all den dokumentasjon som denne boka mangler. (Nettopp derfor er jeg heller ikke så bekymra over at *jeg* ikke dokumenterer!) Når det gjelder faktisk kunnskap veit folka som har laga dette sjølsagt mye mer enn jeg.

Borgerskapets problem er altså ikke at *kunnskapene* mangler.

Tid for «En ny borgerlig reform-politikk»?

Men (som villa-marxistene spør:) hva hindrer da herskerne i å gjennomføre smart uttenkte *reformer* for å komme *unna* farene? Kan ikke resultatet heller bli at krisene tvinger borgerskapet inn i en ny periode med dristig reform-politikk?

Hvilke reformer?

Tja: for eksempel:

— *Kraftig nedsetting av arbeidstida.* «Seks-timersdagen for å redusere arbeidsløsheten og dele på det arbeidet som fins.»

— *Systematisk utvidelse av de uproduktive sektorene.* «Fle-

re folk kan jobbe med å ta seg av *mennesker* — med skoler, sjukehus, eldreomsorg», «Flere folk kan jobbe med *kultur* — 100 000 i statlig finansierte *frie teatergrupper* i Norge!» (Vi kan gjerne åsså utvide dette til andre sektorer som ikke produserer *varer* som må konkurrere på markedet. Bygge ut *havner, veier, jernbanen!* Fornye *gamle hus!* Reparere *miljødeleggelses!* Forskning og vitenskap: *arkeologiske utgravinger* og *museer* over hele landet. . . osv.)

— *Omfattende hjelp til «De fattige landa»:* Bruk overskuddet av industriprodukter som den nye teknologien skaper til svære prosjekter for å bygge ut økonomien i den 3. verden.

Er ikke dette fornuftig, da?

Jo! Det er bare en feil med det. Det kommer ikke til å bli gjennomført. *Det går ikke.*

Fordi:

Første problem: «Det er for dyrt!»

Som ikke bare Kåre, men åsså Gro (og mange i SV) sier når vi krever *både* 6-timersdag og lavere pensjonsalder og jobber for ungdommen og gratis skolegang og opprustning av sosial- og helsetjenesten:

(Og: NB! Alt sammen saker som vi kunne tenke oss som deler av et sånt «smart borgerlig reform-program» for å styre utenom de svære krisene!)

«Det er dårlige tider! Vi har ikke *råd* til alt dette nå!»

Underlig, tenker den naive velger med vanlig menneskeforstand. Det er jo nettopp *nå* slike tiltak er nødvendig, *fordi* det er «dårlige tider»!

Pratet om «dårlige tider» og at «vi» ikke har råd er sjølsagt *en bløff*. Problemet med de «dårlige tidene» for folket er (som vi var inne på i sjuende kapittel) *et alt for stort overskudd av rikdom*, ikke fattigdom. Det er denne «forstoppelsen av rikdom» samfunnet trenger å bli *kvitt* nettopp ved at rikdommen blir *brukt*. Det er derfor heller ikke «vi» (folket) som «ikke har råd» til slike tiltak. Vi trenger tvert imot å få spredd denne rik-

dommen, ellers blir det snart mange av oss som ikke «får råd» til noe som helst!

Det er dessuten *dobbelt bløff i Norge, en av de få rike statene i verden som for øyeblikket har råd* til «nesten hva som helst». Og helt sikkert til slike reformer.

Samtidig inneholder denne *bløffen* et element av *sannhet*. For det *fins* nemlig «noen» som «ikke har råd». Det er ikke «vi» (folket), men det er *statene* i de rike landa.

Som en følge av den økonomiske utviklinga går statenes utgifter spontant opp, mens deres inntekter går ned.

I denne situasjonen kommer forskjellige sosialdemokrater og andre og snakker om «gjenfødelse for Keynes». Vanlige folk, som ikke veit hva denne koden betyr, skal her få ei enkel forklaring: Staten skal bruke mer enn de har i kassa. På dette grunnlaget skal økonomien komme i gang igjen, statsinntektene vil etterhvert øke, og alt vil bli bra.

Jeg skal ikke her ta den store diskusjonen om denne teorien, som kunne være interessant. (Bl.a. tviler jeg på om keynesianismen virkelig noen gang *har virka* — eller om den helt ufortjent har fått skylda for utvikling som skyldtes helt andre ting. Men nok om det.)

Problemet er at i den nåværende økonomiske situasjonen støter en sånn politikk på flere hindringer:

— Utlegga som må til er så svære at det kan bli vanskelig å finansiere dem.

— Dessuten har staten ingen garanti for at situasjonen vender seg, slik at det på lengre sikt fører til større statsinntekter som kan dekke underskuddene.

Staten har ikke råd!

Problemet viser seg i USA, der Reagan (stikk imot alle valgløfter!) driver en økonomisk politikk bygd på enorme underskuddsbudsjetter. Åssen skal dette ende på lengre sikt, anna enn i et nytt smell?

Sosialdemokraten Mitterand blei valgt til president i Frankrike på valgløfter om å gjennomføre en politikk med forsvaret av industriarbeidsplassene, jobber i den sosiale sektoren osv. (Og SVs nestleder Tora Haug — en snill reformist med

stor tru på forbedringer under kapitalismen — sa at hun kunne tenke seg å bo i Frankrike under Mitterrand!) Etter få år blei han nødt til å snu. Nå gjennomfører han — sosialdemokraten — den samme politikken med å slakte stålindustrien i sitt land som Maggie gjennomfører mot gruvene i England.

Mitterrand støtte på følgende problem: Åssen gi til Per uten å ta fra Pål? Åssen gjennomføre ambisiøse programmer for dyre offentlige reformer, når staten ikke har nok penger i kassa?

Men rikdommen fins jo! De vestlige samfunna blir raskt rikere og rikere!

Ja riktig. *Men rikdommen fins ikke i statskassa, men i de store monopolene.* Altså — for å gi til Per må staten ekspropriere monopolene. . .

Men det er monopolenes stat! Og at staten eksproprierer monopolene sjøl, *det* går monopolene aldri i verden med på.

Andre problem: «Vi har ikke skoen på. . .»

Videre har vi problemet med *hvem som skal kjempe gjennom reformene.*

Hvem er ei drivkraft i å kjempe gjennom forandringa? De som ikke har det bra nå. *De om har nytte av forandringa.*

Arbeiderbevegelsen og fagforeningene kjempa gjennom 10- og 8-timersdagen. Sikkerhetslovgivninga i fabrikkene. Det offentlige helsestellet. Osv. Alt det var faktisk åsså til fordel for kapitalistene i de rike landa! Men de «hadde ikke skoen på», som arbeiderne hadde.

Kvinnebevegelsen krever at *mennene* skal spille ei mer aktiv rolle i kampen for kvinnes frigjøring. Et rettferdig krav! Det er likevel ingen *tilfeldighet* at det er *jentene* som har gått i spissen i kampen for (f.eks.) daghjem. Hvem passer ungene?

Hva særpreger perioder med en offensiv borgerlig reformpolitikk? At det er borgerlige politikere *i ledelsen for staten* som *sjøl* har sterke (klassemessige eller politiske) interesser i gjennomføringa av reformene.

I de radikale europeiske statene i tida med revolusjoner mot føydalismen, styrte politikere som *sjøl* kom fra borgerlige sjikt som var undertrykt av de føydale privilegiene.

I de radikale borgerlige 3.verden-landa styrer politikere som *sjøl* var med i frigjøringsbevegelsen og var undertrykt av imperialismen.

I perioden med offensiv sosialdemokratisk reformpolitikk har de borgerlige statslederne ofte *sjøl* kommet fra arbeiderklassen (som Gerhardsen!) eller de har i hvert fall kjent pusten fra fagforeningene i nakken. Deres makt bygde på gjennomføringa av reformer som var populære i arbeiderklassen.

Hvem får kjenne virkningene av krisene nå?

— Industriarbeidere som blir slått ut av ny teknologi.

— Ungdommer som aldri får jobb, spesielt de som ramler ut av skolesystemet.

— Innvandrere fra 3. verden — jo verre, jo vanskeligere de har for å miste sin nasjonale og religiøse identitet, og gli inn i de vestlige samfunna.

— Kvinner. Særlig enslige mødre fra arbeiderklassen.

Hvem leder staten og politikken? Hvem er de dominerende og stigende laga i det herskende borgerskapet?

— Finansfolk. Monopolister. Etterhvert mer og mer profesjonelle *managere* av monopolkapital.

— Dyktige intellektuelle — vinnere fra skolesystem og universitet, som svinger seg opp i statsbyråkratiet. Den nye statsbyråkratiske «østeuropeiske» overklassen: Nomenklaturæen.

— De som blir feid oppover fordi de behersker teknologiene i den nye industrielle revolusjonen. «Den nye teknologiske overklassen» — de som bøkene til Toffler og Benterud «egentlig handler om».

Hvilke berøringspunkter har de med de som nå blir *ramma* av krisa? Hvilke sterke interesser har de, *som sjikt*, av å gjennomføre en aktiv reformpolitikk som er til fordel for dem som synker?

Se på de nye herskende sjikta i DNA. Her er arbeiderne vekk. Dette er nesten utelukkende folk med bakgrunn i

stats-(inklusive kommune-)byråkratiet. De er knytta til en sektor som får stadig større betydning (for sjøl om statens sosiale sektor blir forsøkt rigga ned, så er statens *byråkratiske maskineri* «dømt til å vokse»). Dette er Gros og Einar Førdes folk. I de harde stormene som vi har foran oss, har de statens trygge livbelte rundt magan. *De* blir ikke arbeidsløse. *De* behøver ikke bo i storbyer som forslummes, men kan flytte på landet (eller på Bygdøy). *De* er ikke avhengig av en overbefolka legevakt og håplause sjukehuskøer. Osv.

Kort sagt: Hvorfor skulle *de* gå inn for reformer?

En *aktiv reformpolitikk* bygd på interessene til

- børsgeneralene,
- nomenklaturaen,
- «yap-yap»-ene?

Da er det mer håp i å stole på julenissen.

Konklusjon: Se på virkeligheten!

Vi har altså ingen *grunn* til å rekne med at overklassen i Vesten skal slå inn på en «aktiv og dristig reform-politikk».

Og hvis vi nå slår opp i «den store fasiten» — VIRKELIGHETEN — så finner vi at det er heller ingen *tendenser* til at en sånn politikk blir prøvd.

Den typiske vestlige politiske leder nå er ikke «julenissen med gaver til alle barna» — men heller Maggie Thatcher, som med kjøttøksa hogger løs på arbeiderklassens livsinteresser, på jobbene og de sosiale godene den er avhengig av.

Løfter om en slik politikk forekommer riktignok — *før valg*. Men *i praksis* legger den sosialdemokratiske politiker som blir valgt på slike løfter snart om, til en politikk som heller minner om Maggies. Mitterand har gjort det. Og Palme.

De norske sosialdemokratene skiller seg noe fra sine utenlandske kolleger. Lederne deres gikk nemlig ut *før* valget i 1985 og lova at de *ikke* skal gjennomføre en omfattende reform-politikk. Og det i et land som på grunn av oljemilliardene er i en sånn posisjon at en slik sosialdemokratisk drømmepolitikk

faktisk hadde vært mulig! Først én måned før valget kom de forsiktige løftene om reformer (mer til helsesektoren osv.). Da var det for seint, og de klarte ikke å styrte Willoch.

Det kommer ingen «arbeidstidsforkortelse som kunne hjelpe mot arbeidsløsheten». Borgerskapet i Vesten (i Tyskland, Danmark) slåss som rasende mot ei slik løsning. I mellomtida raser den teknologiske revolusjonen videre. DNA-toppen i Norge (med sentrale SV-ere på slep) legger seg motvillig på «6-timersdagen i 1992 hvis det er økonomisk grunnlag for det og uten full lønnskompensasjon». (Og det er sjølsagt ingen garanti for at dette løftet blir holdt.)

1992! Hvis arbeidstidsforkortelsen skulle være *effektiv* mot den teknologiske arbeidsløsheten, skulle den heller vært gjennomført på slutten av 1970-åra, for å sikre at de nye ungdomskullene kom ut i arbeid! Sjølsagt vil vi ha den i 92, hvis vi ikke får den før. Men som noe middel av *betydning* for å skaffe folk *jobber* vil den ha mista nesten all verdi!

(Slik seindretthet er typisk Gro: Litt for rett fram, litt for klumpete, med en oppsiktsvekkende mangel for sans for åssen folk føler og reagerer. Mye kritikk blir retta mot Gros *personlighet* på grunn av sånt. Jeg tror nøkkelen heller ligger i det byråkratiske *sjiktet* hun tilhører. De norske sosialdemokratene i 80-åra er prega av *frykt for reformer*, *redsel* for radikal reformpolitikk.)

Der: historiske erfaringa viser at herskende klasser på en helt forbausende måte kan klamre seg til en politikk som fører rett ut i uløkk, *når det svarer til deres egne interesser fra dag til dag*.

Se på den østeuropeiske overklassens motvilje mot å gjennomføre sjøl små reformer som kunne øke regimets popularitet. Eller se på CIAs heroiske forsøk på å overtale de mellom-amerikanske diktaturene til å gjennomføre «reformere» som kunne «hindre kommunistisk undergraving i å få støtte»: slå ned på korrupsjon, bygge ut helsestell, dele ut bare *noe* jord osv. . .

Flertallet i den vestlige herskerklassen er ikke «villamarxister» og kommer ikke til å gjennomføre slike kloke borgerlige

reformer, som enhver villamarxist kan finne på til dem. De kommer til å klamre seg til makta og privilegiene til krisa er så skarp at noe drastisk *må* gjøres, enten det betyr store konsesjoner — eller hardere undertrykkelse.

Krisa i lederskapet i Vesten

Samtidig illustrerer det vi nå har behandla krisa i *det borgerlige lederskapet* i Vesten:

— Mange frykter for at det går utfor stupet. Men ingen gjør noe med det.

Dette er et uttrykk for de motsatte interessene og splittelsene som alltid har herja borgerskapet som klasse.

Jeg skal ikke ta for meg alle disse motsigelsene (i prinsippet har marxistisk litteratur behandla dem bra før), men bare peke på et par viktige saker:

— Motsigelsen mellom den enkelte kapitalistens personlige interesser og kapitalistenes felles interesser som herskende klasse.

— På den ene sida — kapitalisten som ser «fellesinteressene», leser Roma-klubbens advarsler og grubler over hvilke store, strategiske politiske beslutninger som kan tas for å snu utviklinga. Hans horisont er hele jordkloden.

— På den andre — kapitalisten som ser sine egne interesser og er forbanna på all politikk, på alle statlige og økonomiske inngrep som legger kjelker i veien for *hans* bisniss — uansett om det er aldri så nyttig for kapitalistklassen som helhet. Han selger våpen til sosialistene hvis han kan tjene på det! Hans horisont er fra «Holmenkollåsen til Børsen». (Hvis han da ikke er en riktig stor tenker, som åsså følger med på børsene i London, Paris og New York, og dessuten er bekymra over finansdebatten.) Og i verste fall har han unger med en horisont fra «barskapet til garasjen». Den siste typen kapitalist blir en entusiastisk tilhenger av Carl I. Hagen.

Typisk for den borgerlige herskerklassen i Vesten er dessuten at de nødvendige *kunnskapene* er splitta:

— De store monopolene blir leda av folk som først og fremst er eksperter på én ting: Å tjene penger. De har ikke spesiell greie på samfunnsutviklinga.

— Samtidig bruker de en teknologi som først og fremst er utvikla av naturvitenskapsfolk. De som kan fortelle om hvilke *virkninger* bruken av disse teknologiene kan få (f.eks. hva som kan være farlig) har i regelen ikke greie på kapitalistisk økonomi, og ingen makt i styringa av prosessene i produksjonen. Politikk har de heller ikke greie på.

— Statene styres av politikere som verken har greie på naturvitenskap eller på kapitalistisk økonomi, men som først og fremst er eksperter på å *vinne i interne maktkamper i partiene og å vinne valg*.

(Vi kunne fortsette å utvikle dette bildet ved å trekke fram bl.a. statsbyråkratene — «de kvisete gutta på bakrommet» som er eksperter i å produsere tjukke dokumenter som politikerne så legger fram som sine — ekspertene på militære spørsmål og overvåking — osv.)

Poenget her er at *ingen har oversikten* — det mangler grupper innafor overklassen med *makt*, som samtidig representerer en *syntese* av all den kunnskapen som er nødvendig for å forstå åssen dette samfunnet utvikler seg.

I denne betydninga kan vi se at de vestlige kapitalistiske samfunna «driver som skip uten noen ved roret» — eller kanskje «regjeres som om de hadde en blind mann ved roret».

Enda et trekk ved overklassen i Vesten er den omfattende *korrumperinga av politikerne* som skjer bl.a. i land som Italia og USA. Framveksten av kriminelle organisasjoner som blir blant *de største monopolene i de rike landa* fører til at *politikerne som er kjøpt av gangstere* blir mer og mer utbredt.

Et eksempel på dette er dagens statsledelse i USA. Reagan-administrasjonen er nettopp tydelig prega av elementær *mangel* på kunnskap om mange av de problemene USA står overfor. Det er åsså et faktum at kjente korruperte politikere og folk med kontakter i Mafiaen hører til presidentens vennekrets.

Alt dette er med på å styrke den *politiker-forakten* som er et

viktig symptom på krisa i den borgerlige ledelsen av Vestens stater.

Likevel kan kapitalismen overleve!

Men betyr ikke alt dette at jeg spør den vestlige kapitalismens snarlige undergang?

Nei! Det jeg spør er «de gode tidenes» undergang. Den norske kapitalismen «1960 til 1980». De tidene er det slutt på, de kommer ikke tilbake.

Men *kapitalismen* kan overleve sjøl om «de gode tidene» forsvinner! Dette er en av de viktigste lærdommene av kapitalismens historie til nå.

De som sier at marxistene har spådd kapitalismens snarlige undergang alt for ofte, *har sjølsagt helt rett*.

Likevel viser en gransking av disse spådommene *at det var mye riktig i dem*.

Engels spådde f.eks. den revolusjonære krisa på slutten av 1840-tallet. Lenin — Kautsky — spådde at den 1. verdenskrigen ville føre til ei tid med revolusjoner. Kommunistene i mellomkrigstida forutså både den 2. verdenskrigen og revolusjonene som ville følge den.

Hva kan vi få ut av dette?

1) Marxistene har *ofte* spådd rett, når de forutsa *kapitalistiske kriser*. De har tilmed ofte hatt rett når de forutsa *revolusjoner*. (Det *blei* tysk revolusjon etter 1848. Og den arbeider-revolusjonen som både Kautsky og Lenin forutså etter 1. verdenskrig, kom åsså!)

2) Marxistene har derimot ofte tatt feil, når de forutsa at disse krisene ville føre til at *kapitalismens falt* og *arbeiderklassen seira*.

Det *blei* krise etter 1929. Men denne krisa førte ikke til revolusjoner i Europa. Tvert imot: Hitler fikk makta.

Revolusjonene i 1849 og 1918 *tapte* i Tyskland!

Altså:

At det blir *krise* i kapitalismen *er ei sak*. At dette tilmed kan

føre til svære problemer for det borgerlige herredømmet, ja til *opprør*, det er ei sak.

At de faktisk *mister makta og kapitalismen blir styrta*, det er *noe helt anna*.

Den feilen marxister og kommunister alt for ofte har gjort, er å tru at *skjer det første, så skjer det andre*.

Men de historiske erfaringer viser oss nå at sjøl om kapitalismen er ute i hard krise, så er den borgerlige makta svært sterk. Borgerskapet kan tilmed miste makta for ei tid — slik de gjorde det i Tyskland, rett etter 1. verdenskrig — men når kaoset er over, «når vannene synker» kan det lett «plukke opp makta igjen».

Borgerskapet er en klasse med enorme historiske erfaringer, med svære tradisjoner, med en enorm kulturell og politisk makt. Borgerskapet er godt organisert, det har rikdommer og våpenmakt som ingen herskerklasse før i historia. Det kan beholde makta gjennom voldsomme kriser, *så lenge det ikke blir styrta*.

Vår kapitalistiske samfunnsorden kan gå gjennom fryktelige kroniske sjukdomsanfall. *Uansett hvor lenge de varer, så «sjøldauer» kapitalismen ikke. Den må «drepes».*

TOLVTE KAPITTEL:

DEN KOMMENDE REVOLUSJONÆRE TIDSALDEREN I VESTEN

Hensikten med denne boka er å gjøre det sannsynlig for deg, leser, at vår del av verden er på vei inn i en ny tidsalder prega av uro.

En tidsalder der utviklinga i den 3. verden går utfor stupet, og med nødvendighet må føre til kaos, kriger, veldige opprør.

Ei tid med økende internasjonal spenning. Ei tid der den store KRIGEN absolutt er en mulighet, mens det som mest sannsynlig kan hindre den, er alle *krigene*.

Men åsså ei tid med «stor uro under himmelen» som en følge av den indre, sosiale utviklinga i de rike, vestlige landa sjøl. Prega av en veldig teknologisk og industriell revolusjon, av enorme nye rikdommer som kveler det økonomiske systemet vårt og forvandler seg til fattigdom for massene, og av det menneskelige rutinearbeidets fall. Ei tid med politisk uro, indre kamper, oppløsning av gjeldende normer og moral. Ei tid med sosiale katastrofer og kunstige naturkatastrofer. Ei tid med økt undertrykkelse.

Jeg har ikke forsøkt å ta for meg alle sider ved det som kan skje. Jeg har med vilje konsentrert meg om «de store linjene i den ikke helt fjerne framtida».

Jeg har unngått å gå inn på både sannsynlige, svære samfunnsendringer på virkelig lang sikt, og muligheten for politiske og økonomiske katastrofer på helt kort sikt (bare unntatt «KRIGEN»).

For denne boka er ment å være (på sitt vis) «nøktern og jordnær». Jeg legger hovedvekta på det jeg er mest sikker på, og på den utviklinga jeg rekner med at (de yngre i hvert fall)

leserne får oppleve. Altså hører ikke de dristige gjetningene om enkelthendelser med, og heller ikke framtida lenge etter vår tid.

For fullstendighetens skyld skal jeg først i dette kapitlet si *litt* om hva jeg trur om disse «fjerne og nære» spørsmåla, som ikke er hovedemne for boka.

På lengre sikt: En helt ny samfunnsstruktur

På lengre sikt åpner den nye industrielle revolusjonen for så svære samfunnsmessige endringer at det er umulig å forutsi alle konsekvensene i dag.

Framfor alt er det viktig å ikke undervurdere de veldige historiske dimensjonene i det som skjer. I denne boka har jeg uttrykt et nokså tvetydig forhold til amerikaneren Alvin Toffler. Jeg mener han har *ubetinga rett* når han kaller den historiske utviklinga som nå er i gang for «den tredje bølgen». Det er et gjennombrudd for menneskehetens historie som er i gang akkurat nå, av samme type som da jordbruket brøyt gjennom for tusener av år sida, og fabrikkproduksjonen brøyt gjennom for omlag 200 år sida. Men det gjennombruddet som skjer nå er viktigere og kommer til å få større historiske virkninger over ei tid på mange hundre år.

Kanskje i vår livstid, men i hvert fall ikke mye seinere, kan vi forutsi to «fall» ved siden av rutinearbeidet som betyr at to hovedpillarer i hele vår kulturform «faller»:

— Storbyenes fall.

— Jordbrukets fall.

De økonomiske mekanismene som kan føre til storbyenes fall var jeg innom i åttende kapittel. Men dermed forsvinner noe som har vært en hjørnestein i Vestens liv i flere hundre år. Ei byform som har spredd seg med vår maskinkultur til alle hjørner av kloden.

De økonomiske mekanismene som kan føre til at jordbruket faller, er helt nye måter å produsere mat på. Dette vil komme som et resultat av den biologiske revolusjonen. Protein produsert av bakterier «på tank», på grunnlag av oljesøl, treflis, bysøppel?

De vitenskapelige gjennombruddene som skal til for å få til dette, er egentlig ikke spesielt fantastiske eller merkvverdige. Dette er en teknologi som godt kan være nærmere enn hydrogenfusjon (atomenergi som bygger på sammensmelting av hydrogenatomer), og det er en teknologi som helt sikkert vil få mye større sosiale følger.

Det blir mulig å befri produksjonen av mat fra de store naturgitte forutsetningene som alltid har begrensa utviklinga av jordbruket under kapitalismen: *landskapet, klimaet, rytmen i årstidene*. Og dermed forsvinner en annen hjørnestein i vår sivilisasjons liv, ei kulturform som er mellom 5 og 10 000 år gammel: *landsbygda*.

Jeg er ikke kompetent til å spå hvor langt vekk disse gjennombruddene er (2 år eller 50 år). Skulle jeg gjette, ville jeg *tippe* at det vil ta . . . overraskende kort tid . . . Men her har jeg vært forsiktig, så jeg *velger* å se på dette som noe som kommer «etter vår tid».

Det hadde vært mulig å fortsette med å drøfte f.eks.:

— virkningene av industri i verdensrommet (både USA og Sovjet har begynt — i det små)

— biologiske gjennombrudd som vil gjøre det mulig å endre den menneskelige organismen sjøl (og bl.a. forlenge livet),

— gjennombrudd i produksjonen av «kunstig intelligens» som før eller seinere vil gjøre det mulig å skape maskiner (eller levende vesener?) med noen egenskaper som vi opp til nå har rekna som «reint menneskelige»,

— osv.

Poenget her er ikke å spå. Poenget er bare å peke på at *forskning på alle disse feltene er i gang nå mange steder i verden*. Og *virkningene* av gjennombrudd på slike områder vil bli så store endringer i menneskesamfunnet at vi på forhånd umulig kan fatte åssen alt vil forvandle seg.

Svære stormer i morra?

I framstillinga i denne boka har jeg brukt «en modell av

utviklinga i framtida» som nærmest går ut fra at vi får se en noenlunde jamn vekst i tendenser vi ser i dag.

Hensikten med dette er å gjøre det lettere å få fram hva disse tendensene i dagens samfunn peker fram mot. Men i virkelighetens verden er utvikling sjølsagt aldri slik «jamn og rettlinja» — eller i hvert fall ikke *bare* det. (Jeg påstår jo åsså at disse tendensene bærer kimen i seg til svære stormer og sammenbrudd!) Utviklinga er som regel ei blanding av «den jamne utviklinga av tendenser» og «sprang, omslag, katastrofer».

Dessuten er det typisk for den *virkelige* historia at den *alltid* inneholder noe som overrasker *alle*. Hvert eneste tiår inneholder «historiske nyheter» som *ingen* forutså, enda historikerne alltid lett finner røttene deres i fortida — *etterpå*.

Nå ser det f.eks. ut til at en mektig historisk faktor i 80-åra blir sjukdommen AIDS. Hvem kunne forutsagt det, for bare 10 år sida? Og likevel vil historikerne kunne peke på at gjennombruddet for denne nye pesten henger nøye sammen med utviklinga av den kapitalistiske verdens teknologi, økonomi og kultur.

Jeg kan sjølsagt ikke «forutsi det uforutsigbare». Men jeg har åsså liggi unna drøftinger av forskjellige dramatiske endringer «på kort sikt» som vi kanskje *kan* forutse.

Spørsmålet kan stilles slik: Kan det skje svære saker *på helt kort sikt* som kan endre situasjonen grunnleggende? Kan f.eks. alt «gå veldig mye fortere»?

Ei sak som økonomene diskuterer er muligheten for at det internasjonale bank- og pengesystemet bryter sammen. Dette kan kanskje skje den dagen det blir klart at «de store lånerne» i Sør aldri vil betale gjelda si. Jeg veit ikke om det åsså kan følge av et stort sammenbrudd på New-York-børsen, noe mange pengesterke frykter for tida.

Det er åsså mulig at oljeprisene på verdensmarkedet faller virkelig drastisk, ned til (f.eks.) under 15 dollar fatet. Hva dette vil føre til for verdensøkonomien veit jeg ikke, men at vi vil merke det i Norge, er sikkert!

Alt dette er saker som ifølge noen kommentatorer *kan* skje ganske raskt. Hvis jeg er «uheldig» kanskje i perioden fra jeg skriver dette til boka kommer ut!

Men det kan vel åsså ta lenger tid. *Om* det skjer. Jeg hører til dem som har vanskelig for å se åssen i hvert fall *noe* av dette kan *unngås*, men jeg er «en ydmyk student» av disse problemene og skal derfor uttale meg forsiktig.

Hvis noe sånt skjer, kan det sjølsagt raskt få svært drastiske virkninger for millionmassene tilmed i de rike landa. Er *sult* umulig i de rike byene i Vest-Europa? Det trudde de i byene i Polen åsså — og i Argentina.

Og — enten nordmennene trur det eller ikke: *Hvis* bankene i USA klapper sammen. . . og *oljeprisen* går ned i under 15 dollar — *da* er virkelig «det norske oljeeventyret» slutt. Milliardinntektene er vekk. Det blir tvilsomt om Nordsjøen lønner seg. Og vi får virkelig greie på om «Gud er norsk».

Alt dette viser vel at «vi lever på kanten av vulkanen» åsså her i det roligste og rikeste hjørnet i den rike verden.

Det gjelder tilmed om den nåværende «freden» holder. Bank i bordet!

Spørsmålet om ei mer formell økonomisk analyse

Noen lesere vil savne ei analyse av utviklinga som bruker et mer formelt marxistisk, økonomisk begrepsapparat.

Jeg har unngått det med vilje. Jeg har lagt vekt på å bruke et enklere, mer dagligdags språk for å beskrive det jeg trur vil skje.

Dels fordi ei slik mer formell analyse kunne fortjene en teoretiker med større økonomiske kunnskaper enn jeg har.

Men framfor alt vil ei sånn framstilling være vanskelig å forstå for mange av dem jeg ønsker å diskutere med i denne boka. Arbeidere. Folk med tillitsverv i fagforeningene. Unge folk på vei til venstre. Søkende intellektuelle, som forsøker å orientere seg i samfunnet. Folk som er interesserte i framtida. Et flertall av dem behersker ikke dette begrepsapparatet.

Nå skal marxistene likevel få *litt* — inklusive de flere hundre, «ferske» marxistene i Norge: KAPITALEN-leserne fra de aller siste åra. De andre leserne, som har fulgt tålmodige med

til hit, får unnskyldte oss mens vi snakker litt fagspråk. Det blir bare noen korte avsnitt, så blir alt forståelig igjen.

Marxistene spør: Men er ikke kapitalisme noe som bygger på utbytting av arbeidere for å skape *merverdi*?

Svar: Jo, sjølsagt.

Marxistene spør: Men åssen kan kapitalistene da skape *merverdi*, når de sparker ut alle maskinene av fabrikkene og erstatter dem med automatiske styringssystemer og roboter?

Svar: *Helt riktig sett!* De kan ikke det. Ikke på lang sikt. Som *tendens* over lengre tid, betyr det at den nye teknologiske revolusjonen *gjør kapitalistisk merverdiproduksjon umulig*.

Vi kan åsså si det sånn: (bytte)verdien av produktene for den stadig mer automatiserte produksjonen nærmer seg 0, ettersom andelen av menneskelig arbeidskraft i denne produksjonen nærmer seg 0. Verdiproduksjonen i kapitalistisk forstand vil altså — på lengre sikt — bli umulig.

Marxistene spør: Men vil *kapitalistene* sjøl gjennomføre en teknologisk revolusjon som etter hvert vil gjøre *kapitalismen* umulig?

Svar: *Ja*, fordi den *enkelt* kapitalisten tjener på å innføre denne teknologien *nå!* Virkningene av den kapitalistiske produksjonen om 100 år eller om 10 år har *aldri* vært ei sak som har bremsa den *enkelt* kapitalistens vilje til å investere i et lønnsomt prosjekt. Får han skrupler av denne typen, kommer bare en annen og tar hans plass, tjener den profitten, blir kapitalist i steden for ham — jeg minner om tankerekka i kapitlet om «Kunstige naturkatastrofer» (åttende kapittel).

Det som skjer nå er at kapitalismen holder på å møte yttergrensene for sin fortsatte *økonomiske* eksistens — et punkt i historia der kapitalismen ikke lenger blir *økonomisk* mulig (slik middelalderens føydalisme er *økonomisk umulig* på oljeplattformene i Nordsjøen i dag).

Vi kunne fortsette med en sånn teoretisk marxistisk analyse av det som sannsynligvis skjer... og det er *mange* flere godbiter her. Det viktigste er å huske på at enten vi angriper problemet med disse økonomiske redskapene, eller vi skildrer det

slik jeg gjør i denne boka, så er det samme «dyret», samma krise vi snakker om. Vi kan fotografere «dyret», vi kan tekne skjelettet, eller vi kan beskrive det, men uansett er det «et stort tungt dyr med horn foran» — et «nesehorn».

Revolusjonære tider

Tider da alle samfunnsforhold raskt blir snudd opp ned. Da store deler av massene får livet sitt forverra. Da de herskende blir diskreditert og får store problemer med å herske.

Hva kaller vi slike tider? *Revolusjonære tider*.

Jeg mener at alt dette betyr at de rike landa i Nord er på vei inn i en ny revolusjonær tidsalder.

I Europa var det *en* revolusjonær tidsalder fra den franske revolusjonen i 1789 og fram til Pariskommunen i 1871. Dette var tida med den borgerlige revolusjonens avgjørende seire i Europa. Teknologisk var det tida da dampmaskina kom og den store fabrikkproduksjonen oppsto. Politisk var det gjenombruddstida for det borgerlige demokratiet og den europeiske nasjonalismen. Det var tida da marxismen og den moderne arbeiderbevegelsen oppsto.

En *ny* revolusjonær tidsalder kom i Nord med verdenskrigen i 1914 og slutta med revolusjonen etter den 2. verdenskrigen. Dette var tida da den borgerlige revolusjonen ble avslutta og de første seirende sosialistiske revolusjonene skjedde. Teknologisk var det elektrisitetens, samlebandets tid, oljas, bilens og flyets tid. Det var tida da monopolene og den moderne imperialismen oppsto. Det var tida da sosialdemokratiet og fagbevegelsen brøyt gjennom i de rikeste landa (med forbehold for særtilfellet USA), mens kommunismen spredte seg på alle kontinenter, men særlig vandra *østover*. Denne revolusjonære tidsalderen i Nord *åpna* med Oktoberrevolusjonen og *slutta* med den kinesiske revolusjonen.

I Sør har denne revolusjonære tidsalderen aldri tatt slutt etter den 2. verdenskrigen. Den fortsatte med det gamle kolonisystemets sammenbrudd, og seinere et utall av opprør,

kriger, borgerkriger og revolusjoner i den svære 3. verden, der mesteparten av menneskeheten bor.

Men i Nord blei denne revolusjonære perioden avslutta og erstatta av en ny periode med stabilitet og vekst, som i det halve århundret fra 1871 og fram til den 1. verdenskrigen. Nord blei delt i et Øst, under herredømme av et Sovjet som degenererte til å bli byråkrat-borgerlig og fascistisk. Og et Vest under USAs hegemoni (men med rivaler som etterhvert begynte å være opposisjonelle). Skillet mellom disse to er ikke først og fremst kulturelt — det er den samme «vestlige, europeiske kulturen» de er bærere av — men *politisk og økonomisk*: byråkrat-kapitalisme mot mer tradisjonell kapitalisme, «sosialistisk» fascisme mot konservativt, stort sett pro-imperialistisk borgerligdemokrati med masser av sikkerhetspoliti og sterk kulturell kontroll.

Nå varsler både hele verdensutviklinga og utviklinga av teknologien og økonomien en *ny, tredje* revolusjonær tidsalder i Nord. Kanskje er den starta alt. Kanskje er den starta i Øst, men ennå i fosterliv i Vest. Dette får framtidens historikere dømme om.

Stormvarslene

Ei årsak til stormer som kommer er at den tradisjonelle arbeiderklassen vil sette seg til motverge mot at industrien de jobber i blir lagt ned.

Det er ei sak å forutsi at det menneskelige rutinearbeidet står for fall. Det er noe helt anna å forsøke å gjette på forhånd åssen prosessen vil bli, under kapitalismen, når titalls av millioner skal jages fra jobbene fordi robotene skal ta deres plass. Ingen *veit* i dag hva som vil skje da. Jeg *trur* at det vil føre til voldsom uro.

Et sånt varsel om det som skal komme var kanskje *Polen 1980*. Sjølsagt fikk utviklinga i Polen si form på grunn av den særlige polske historia, koloniforholdet til Sovjet, krisene i den polske byråkrat-kapitalistiske økonomien osv. *Men:*

Uroen brøyt ut *først* i Gdansk — altså i den verftsindustrien som levde av å selge båter, bygd med billig polsk arbeidskraft, til Sovjet. Men var ikke denne samme polske verftsindustrien alt ramma av de problemene som ramma alle verft i Vest, på grunn av konkurransen fra de data-rasjonaliserte verftene i Japan og Sør-Korea?

Den engelske gruvestreika— som er den største og mest kjente av mange sånne konflikter i Europa i de siste åra — fikk særskilt bitre og harde former, fordi *begge parter* var klar over at det var strategisk viktige spørsmål kampen sto om. Gruvearbeiderne *visste* at hvis de *tapte* streika, betydde det at mange av dem ville synke ned i den samme fattigdommen som i de andre nedlagte industriene. *Det venter ingen nye jobber til en oppsagt gruvearbeider*. Regjeringa og kapitalistene *visste* at dersom kapitalistene ikke vant gruvestreika, ville det få følger for åssen arbeiderne velger å slåss i *mange* tilfeller av industri-slakt i åra som kommer. *Av hensyn til planene om å kaste svære masser ut i arbeidsledighet, måtte borgerskapet vinne denne kampen*.

Borgerskapet i England vant. Jeg er redd for at dette åsså er et varsel om åssen svært mange av disse store kampene vil gå.

Nye revolusjonære situasjoner?

Den nye revolusjonære tidsalderen i Vesten er i *teknologien* prega av den nye industrielle revolusjonen jeg diskuterte i femte kapittel: datamaskinene og robotene, kommunikasjon og biologi (foreløpig). I *politikken* blir den innleda av veldige massebevegelser i den 3. verden.

Vil den åsså føre til *revolusjonære situasjoner* i de rike Vestlige landa?

En *revolusjonær situasjon* er en situasjon der den gamle samfunnsordenen vakler og «revolusjonen banker på døra».

Lenin definerte det omtrent sånn: En situasjon der underklassen ikke lenger klarer å *leve* under de rådende forholda,

der herskerne ikke lenger klarer *herske*, og det er en raskt voksende massebevegelse som trekker med seg tilmed de mest passive delene av folket.

Noen vil si at Norge var nær en revolusjonær situasjon under rådsbevegelsen i 1918. Kanskje kan vi kalle mai 1968 i Frankrike en revolusjonær situasjon. Hellas i 1944 og Polen i 1980 var det — uten tvil.

Vil det på nytt — for første gang på mange tiår — oppstå revolusjonære situasjoner i Vest?

Jeg tror det. Ta en konflikt som den engelske kølgruvestreika. Men utvid den fra en hel bransje til å gjelde størstedelen av arbeiderklassen i et land. Vi ser en revolusjonær situasjon. Kan vi tenke oss dette? Ja, absolutt.

Hva vil de føre til?

Betyr dette altså at vi kan vente at kapitalismen skal *falle* i noen av landa i Nord i de nærmeste tiåra?

Jeg har alt kommentert dette bl.a. i forrige kapittel. Jeg skal være forsiktig her, og bare si at *det skal skje svære forandringer i de rike landa, før en revolusjonær situasjon virkelig kan åpne for at kapitalismen faller.*

Hvorfor det?

Fordi den herskende borgerlige ordninga fortsatt er veldig sterk. *Og fordi det mangler alternativer til den.*

Slike alternativer kan bare være *millionmassene i de rike landa sjøl.*

Nettopp fordi monopolborgerskapet står så sterkt i disse landa, skal det mer enn harde kriser til før det blir styrta. Bare når arbeiderne, de vanlige intellektuelle, bøndene osv. i de rike landa slår seg sammen og mobiliserer sine krefter, når europeiske arbeidere og innvandrere slåss sammen, når menn og kvinner slåss sammen, når disse veldige massene slutter seg sammen med den faste målsettinga å styrte kapitalismen og erstatte den med noe nytt — *bare* da blir det mulig å skape ei kraft som er sterk nok til å styrte kapitalismen.

Men dette er langt vekk.

Derfor vil revolusjonære situasjoner i de rike landa ennå lenge ende med nederlag for folket. Samfunnet skjelver, jorda rister, herskerne blir hysteriske og snakker som om verdens undergang er nær, som om helvete åpner seg og satans legioner viser seg i Europa. Så stilner stormen, og herskerne konsoliderer makta si igjen.

Ennå lenge lever vi i «*de store nederlagenes tid*».

Arbeiderklassens strategiske svakhet i de rike landa

Arbeiderklassen i de rike landa kan ikke seire på lenge enda, fordi den *historisk sett er for svak*.

Hva består denne svakheten i?

Mangler den størrelse, tallmessig styrke? Mangler den svære organisasjoner? Nei, ikke noe av dette mangler den. (Dessuten har den rike historiske erfaringer å lære av.)

Mangler den evne til å kjempe?

Vel — arbeiderklassen i mange av de rike landa har tross alt vist stor kampvilje når den har fått kniven på strupen.

De polske arbeiderne — som riktignok er i «et *fattig rikt land*», og riktignok i Øst, og ikke i Vest — har vist en fantastisk vilje til å kjempe.

De engelske gruvearbeiderne har åsså overraska alle med sin hardnakkethet, sitt mot og sin evne til å holde ut.

Ingen kan vite om disse arbeiderne i Nord, når situasjonen blir mer desperat, ikke finner i seg sjøl overraskende ressurser, en kampvilje som verden ikke har sett her på et halvt århundre eller mer.

Den viktigste svakheten til arbeiderne i Nord er deres *politiske svakhet*.

Arbeiderne i Nord ser ikke seg sjøl som noen enhetlig *klasse*, med en felles *historisk oppgave*. Med et stort *mål*, som er *politisk atskilt* fra måla til alle ulike fraksjoner i herskerklassen: *Arbeidernes revolusjon. Sosialismen*.

I tida like etter den første verdenskrigen hadde store deler

av den europeiske arbeiderklassen virkelig ei sånn oppfatning av seg sjøl. Norske, tyske, franske, italienske, russiske arbeidere i millioner så på hverandre som deler av den samme internasjonale arbeiderklassen, med det samme målet: Å styrte kapitalismen. Og det fikk praktisk betydning. Erfaringene fra blodbadet i verdenskrigen gjorde at millioner av arbeidere, åsså utenom de landa der det var revolusjon, var villig til å *aksjonere* for å støtte disse ideene. Det skjedde på tvers av ideologisk uenighet og partiskillelinjer. Slik aksjonerte vestlige arbeidere til støtte for det blokkerte Russland. Og engelske fagorganiserte gikk i masseaksjoner mot sitt eget lands krigføring i Irland, noe som fikk stor betydning for den irske revolusjonens seier.

Siden har det vært en ny krig (der arbeiderne som forsøkte å stå sammen 20 år før bar våpen mot hverandre). Drømmen om at arbeiderklassens internasjonale enhet skulle vokse, blei ikke til virkelighet. I stedet forfalt arbeiderbevegelsens politiske bevissthet i Nord, og stormsentrene flytta til det fjerne Øst og Sør.

Drømmen om sosialismen har fått knusende slag i Europa på grunn av de politiske katastrofene i Øst, i land som Sovjet, Tsjekkoslovakia, Polen. I fjerne områder som Latin-Amerika og Afrika kan det gå an å narre arbeiderne med at forholda i Øst-Europa er bra. I Europa går det ikke. Her er Øst for nær, og massene kan kontrollere sjøl.

I dag kan arbeiderne i Europa fortsatt *slåss* bra. Men de har ikke *ei anna samfunnsform de slåss for*.

Og *politisk* er millionmassene av arbeidere i Europa splitta mot hverandre, med lojalitet til forskjellige politiske og religiøse *borgerlige* retninger.

De polske arbeidernes kamp har en veldig historisk betydning for arbeiderklassen både i Europa og Verden.

I denne kampen deltar det krefter som er både bevisst sosialistiske og kommunistiske.

Sjøl om vi må *støtte* denne kampen fullt ut, uansett hvilke oppfatninger ulike folk i *ledelsen* har, så må vi *samtidig* være fullstendig klar over at for kanskje et *flertall* av de som deltar,

har undertrykkelsen i Polen gjort «sosialisme» til et stygt ord. Deler av ledelsen føler opplagt lojalitet til det katolske hierarkiet og Paven. Og ettersom unntakstilstanden har fortsatt og situasjonene blir mer og mer håplaus, setter en del av opposisjonen sin lit til — Ronald Reagan. Det er forståelig som en desperat reaksjon i en trengt situasjon. «Min fiendes fiende er min venn» — og disse folka kjenner ikke Reagan, de kjenner *sin* overklasse. Men samtidig er det et uttrykk for den polske (og europeiske) arbeiderklassens politiske svakhet.

Men fins ikke liknende tendenser — blant de engelske gruvarbeiderne som akkurat har kjempa så lenge og heltemodig? Støtter ikke det store flertallet av dem det engelske Labour, som faktisk ikke gir dem noe større håp om «en jordisk utvei» enn det paven kan tilby polakkene? Og er det ikke en del av gruvarbeidernes ledelse som, *mot* sine egne herskere, støtter de imperialistiske herrere på «den andre sida»? Fins det ikke gruveledere som støtter Sovjet i Afghanistan, og Jaruzelski i Polen?

Og: Var det ikke samtidig et stort antall *engelske* arbeidere som sjøl støtta *Maggie* i valg? Er det ikke millioner av *amerikanske* arbeidere som har stemt på Reagan?

Millionmassene av arbeidere i Nord og Vest er splitta *politisk* mot hverandre i støtte til ulike *borgerlige* retninger: Skandinaviske og engelske arbeidere som støtter sosialdemokratiet, franske, portugisiske, spanske, finske arbeidere som er splitta mellom partier som er sosialdemokratiske og partier som støtter Sovjet, arbeidere med lojalitet til paven, til USA og Reagan, til Gorbatsjov. . .

Hvor fins arbeiderne som er lojale mot *hverandre* og ser *sosialismen* som sitt felles mål? Som *drøm* fins denne tendensen hos millioner i Vest. Som *organisert* tendens, som aktiv politisk *kraft* er den nesten usynlig.

Arbeiderklassen i det rike Vesten er «en kjempe, men en kjempe som sover». Den snakker ikke kraftig og høyt, med egen stemme. Den slåss ikke i fellesskap for *sine* strategiske krav i den nye, kritiske situasjonen som holder på å oppstå.

Så lenge det er slik er arbeiderklassen og folket derfor dømt til mange nederlag og store tilbakeslag.

Inntil dette har endra seg, er den beste sammenfatninga av den strategiske situasjonen sånn:

— VI ER GRISEN, OG DET ER SNART JUL.

TRETTENDE KAPITTEL:

OG SÅ? (MEN VI DA?)

Her slutter mine syner om framtidens utvikling i de rike landa. Det som følger er — et slags etterord.

Dette kan leses som ei *svart* bok.

På en måte er det riktig. Jeg mener virkelig at situasjonen holder på å bli meget alvorlig. Derfor kaller jeg åsså dette for «svartebok».

Fins det altså ingen andre muligheter? *Fins det ikke håp?*

Kan utviklinga velge en helt annen vei?

Ja — kan den det?

Den leseren, som har fulgt med i framstillinga hit, og kanskje tilmed blitt sterkt opptatt av Øgrims dystre framstilling av den sannsynlige utviklinga, kan jo f.eks. sette seg tilbake i stolen, gni seg i øya og tenke:

— Kanskje ser han fullstendig feil?

Og hvem er forresten denne Tron Øgrim?

Er han professor, eller har han doktorgrad i noe? Hva slags ekspert er han? Han har ikke en gang noen eksamen! Men han er en kjent ekstremist, «gammal emissær», kaller han seg sjøl i første kapittel. Er det ikke ganske enkelt *ideologi*, det han driver med (altså i den betydninga som Marx la i ordet, nemlig *falsk bevissthet*)? Kanskje Øgrim bare vrir og vender på forskjellige utviklingstendenser i samtida, for å få alt til å stemme med hans på forhånd svarte syn på kapitalismens framtid?

Det er sant at jeg ikke er noen ekspert. Og det kan åsså hende jeg tar feil.

Jeg har riktignok lest alt for mange bøker om mange merkelige emner, og jeg har kunnskaper om mange saker som er ukjente for folk med en mer formalisert fagkrets, forma av et studium. Men jeg har ikke hatt mulighet til å «forske» i disse sakene som statens og de store selskapenes eksperter har det.

Problemet er: Hvem er *virkelig* «ekspert» på disse spørsmåla?

Hvem har oversikt over *alle* de viktige faktorene som spiller ei svære rolle nå — *både* teknologi, økonomi og kultur i svært mange viktige land? Kunnskapen om disse sakene er *splitta opp* i samfunnet i dag, mellom ulike fagkretser, og stridende og motsatte skoler av forskere. Når de som kaller seg «eksperter» derfor til slutt uttaler seg, sier de helt motsatte og innbyrdes uforenlige saker, og i siste omgang blir det svært ofte mer ideologi enn vitenskap som former svaret. Forskernes ideologi. Eller oppdragsgivernes.

Denne splittaheten og utilstrekkeligheten i *kunnskapene*, i *oversikten* over det som skjer, er i virkeligheten en viktig del av krisa i kapitalismen nå.

Jeg kan åsså ta feil. *Ja*, jeg kan åsså være blenda av mine «ideologiske skylapper». Dessuten vil det helt sikkert skje mange ting som ingen av oss *kan* vite i dag — ting som kan endre kraftig på bildet.

Jeg er derfor helt sikker på at den som måtte ramle over denne glemte boka om 100 år, vil finne ting *som ikke blei sånn*, og dessuten bli slått av at «ingen forutså *det*, som er så opplagt».

Alt dette er ei mager trøst.

For jeg kan ikke se åssen dette at jeg kan ta feil i noen stykker rokker ved en del *grunnleggende* utviklingstendenser nå

- den 3. verdens økende elendighet,
- det menneskelige arbeidets fall,
- problemet med å spre de nye rikdommene *under kapitalismen* slik at folk flest får nytte av dem,
- de kommende «kunstige naturkatastrofene».

Disse sakene kan ikke bare «ønskes bort». Det hjelper ikke å håpe på mirakler. De som vil krangle med spådommene mine her, må gjøre mer enn å si «ideolog» og «ekstremist». De må påvise hvor argumentasjonen er feil, «hvor utveien er». For uten denne «utveien» — så kommer «de store smellene».

Framtida er ikke AVGJORT!

Men sjøl om det viser seg at jeg har *rett*, så fins det *håp*. (Og mente jeg ikke det, så skreiv jeg ikke!)

For det jeg gjør er å skildre utviklingstendenser som må føre til visse resultater, *hvis ingen griper inn og stopper dem*.

Det er som å si at hvis du lar eplene henge på treet uten å høste dem, så råtner de. Åpner du boksen med fiskeboller og lar dem stå på bordet — f.eks. en to ukers tid, som en venn av meg gjorde den gangen vi var tenåringer — så blir de mugne. Dette er naturlige prosesser, og svært sikre spådommer. Men det *må* jo ikke skje! Vi kan høste eplene, og vi kan spise opp fiskebollene. Det bestemmer vi sjøl.

Framtida fins ikke ennå. Framtida er «ei hand» — men den har mer enn fem fingre som sprer seg i ei vifte fra «handflata — nåtida», og den fortsetter uendelig langt framover. *Vi kan gripe inn*. Vi kan bestemme hvilken av «fingrene» som framtida skal følge. Her ligger håpet vårt.

Jeg er overbevist om at flertallet av menneskene, hvis de får muligheter til det, vil vise seg å gjøre fornuftige beslutninger og slåss for ei best mulig framtid. Hvis jeg ikke trudde det, hvorfor skulle jeg da leite etter sannheten og sjøl diskutere med folk, for å overbevise dem om det jeg tror er sant? Det er et uttrykk for tillit til flertallet av mennesker.

Noen mener det er et naivt og romantisk syn.

Men historia viser at når mennesker lever under kår som tillater det, er de intelligente, solidariske, arbeidsomme og fredelige. Og mennesket er et *intelligent* vesen. Vi er dyr som kan bruke fornuften. Det er derfor menneskeheten har oppnådd svære, vidunderlige ting. Derfor er det åsså realistisk at

menneskeheten vil bruke fornuften til å overvinne den nåværende krise over hele jorda, og skape ei bedre jord for seg sjøl — en gang i framtida.

Problemet er at — det kan ta lang tid. Mange menneskealdre. Og jorda kan bli et helvete å leve på i mellomtida.

Den SPONTANE utviklinga går i den retninga nå. Det betyr: Utviklinga, slik den går «av seg sjøl» under kapitalismen, så lenge millionene og milliardene i verden ikke griper inn og gir den ei anna retning.

Hvis vi vil ei anna framtid, *så må vi slåss.*

Et program for kampen?

Jeg trur en sånn kamp er *mulig*. Og *uansett* om den seirer eller ikke, så trur jeg at en stadig voksende strømning i de rike landa vil *ønske* en sånn kamp i åra som kommer. Utviklinga vil drive det fram.

Hva vil en sånn kamp kreve?

For det første må vi se rett i øya på situasjonen — *vi må innrømme at situasjonen er farlig*. Hvis vi innbillar oss at alt kanskje går bra av seg sjøl, og at det vi merker nå bare er forbigående utslag av «dårlig vær», så mobiliserer vi heller ikke til å slåss mot utviklinga. Det vi lukter nå er ikke at noen røyker et sted. Det brenner et sted i huset. . .

Det er åsså vitsen med bøker som denne. «Mørke» bøker som ikke er redde for å fortelle sannheten om utviklinga. *For at vi skal slåss for ei anna utvikling.*

For det andre —

— trenger vi *et alternativ*. Vi trenger noe å stille opp i stedet for følgene av utviklinga sånn som den sannsynligvis blir. For uten alternativet til kapitalismen (som jeg skreiv sist i forrige kapittel) vil arbeiderne heller ikkje samle seg for å styrte den.

Men om dette *alternativet* —

— skriver jeg ikke i denne boka. Jeg har laga ei egen bok for å diskutere *kampen mot kapitalismen*. Den heter «Ut av det brennende huset?» og kommer . . . snart(?)

Og vi i Norge da?

Dette håper jeg åsså å få drøfta i den neste boka mi. Bare et par ord «til ettertanke» på slutten av denne.

Dersom det jeg påstår i denne boka er riktig, så vil det åsså få stor virkning i Norge.

Krisene vil spre seg hit. De samfunnsmessige endringene i alle de rike landa. Giftkatastrofene. Osv.

Vi klarer oss ikke i denne harde framtida, hvis vi ikke slutter å være «så forbanna norske».

Det betyr: Kutt ut trua på at «det kan ikke skje her». Begynn å forbered oss på stormer. Krigene kan skylle inn over våre strender, osv.

Vi må punkttere «den norske myten». *Nei*, det kommer *ikke* til å hjelpe med «små og gradvise endringer», «bit for bit og vi løfter i flokk». Samfunnet *løper fra* de «langsomme og rolige reformene».

Sjølsagt mener jeg det er et argument for revolusjonære forandringer — for at arbeiderklassen styrter kapitalistklassen og tar makta, i Norge, *her*. Det får jo folk gjerne være uenige i — (de fleste er det). Men for de som mener det samme som jeg om *hvilken vei utviklinga går*, står det da igjen et vanskelig spørsmål:

Hva anna er mulig?

Sosialistene og kommunistene i Norge . . .

Enda et emne for den neste boka, bare antydninger her.

Jeg er sjølsagt med i «det lille, rare partiet, AKP (m-l)». Et paradoks: et revolusjonært maoistparti, *i Norge*. Men det er der. Og det *blir*. For det gjør nytte for seg. Mange tusen støtter det trofast. Mange flere har den merkelige dobbeltholdninga at de støtter det *ikke*, men er glade for at det er der og håper det skal overleve! Det betyr noe helt avgjørende i fagbevegelsen, i kvinnebevegelsen, i anti-imperialistisk solidaritet osv. Og: Det

har et indre debattmiljø som gjør kritisk intellektuelt arbeid mulig. Bl.a. gir det grunnlag for sånt som — denne boka.

Men folk sier: Dere vinner ikke makta. — Og det er sjølsagt sant: Så lenge det ikke er jordskjelv og hele Norge står på hue, så vinner vi ikke makta.

Dette er kommunistene. Noen få tusen i Norge. (Den langt mindre gruppa av Moskva-tro rekner jeg ikke som kommunister.)

Men er dette venstresida?

I vår mest sekteriske periode har vi sagt saker som kunne tolkes sånn. Men det er ikke sant. Venstresida er mer enn oss. Den omfatter folk som er uenige med oss og mot oss. Den omfatter folk i andre partier og utafør alle partier.

På tusen arbeidsplasser, i tusen arbeiderbydeler, langt på landet, høyt oppe i fjella: Overalt fins det folk som er virkelig venstre, men som slett ikke er oss. I kvinnebevegelsen fins det folk som liker oss og folk som ikke liker oss, men som slåss mot dette samfunnet som undertrykker kvinner. I miljøbevegelsen er det folk som har samme analyse som oss og andre som er helt uenige med oss, men som virkelig slåss mot et system som fører til forgiftninger og miljøkatastrofer. Og andre steder. I samebevegelsen og blant innvandrerne. Blant gudløse humanetikere, muslimer fra Asia og kristne ungdommer fra Vestlandet. I den homofile frigjøringsbevegelsen. Blant den hissige radikale ungdommen. Det er folk som er for oss og folk som er mot oss, folk som er enige og folk som er uenige. Det er fullt av motsetninger mellom dem! Men hvis de virkelig er ærlige og vil slåss, så er de venstre.

De er folk som gjør nytte for seg i kampen mot kapitalismen i Norge, og som ærlig vil slåss for et helt anna samfunn. De er *venstre*, i den ekte betydninga av ordet (og ikke slik som de pro-sovjetiske formelt er «venstre» men i virkeligheten *ytre høyre* når de støtter Jaruzelski og invasjonen i Afghanistan). De er ekte venstre, enten de er venner med oss kommunister eller de er sinna på oss og skjeller oss huden full.

Vi trur på revolusjon. Mange av de andre trur på reform. Er det ekte ventreorienterte som trur på reform? Javisst! Hvis de

viser i praksis at de slåss for progressive saker, for framskritt, så er de ekte venstre. At de trur på reform er en feil — mener vi — men kanskje en feil de vil bli kvitt, hvis utviklinga viser at det går ikke?

I *partiene* SV og DNA og blant LO-tillitsvalgte som ikke nødvendigvis støtter dem men har den samme ideologien, fins det mange ærlige venstresosialdemokrater som er virkelig progressive, virkelig ærlige sosialister.

De åsså sier til oss: Dere kommer ikke til makta. OK, dere sier mye riktig, men det hjelper ikke, for dere får ikke utført noe! Vi støtter et alternativ som kan komme til makta og få gjort noe, sjøl om det er smått!

Det er noe riktig i dette. Men jeg vil uttrykke det på en annen måte:

Vi står overfor en «pasient» som er «alvorlig sjuk».

Her står vi, de norske maoistene. Vi har «medisinen som virker». Men den politiske situasjonen er sånn, at det er fullstendig urealistisk at vi får «gitt medisinen til pasienten».

Venstresosialdemokratene i SV og DNA derimot, de har håp om «å få være med å gi pasienten medisin». Problemet er bare at det er sikkert at «medisinen virker ikke».

Hva blir følgen?

At, (dersom freden holder) så står vi om fem år her i landet og stamper i den samme gjørma uten at noen av oss har kommet av flekken. Kapitalismen derimot, har blitt verre rundt oss. Mange arbeidsfolk har fått det hardere.

Noe å tenke på. *På tide å tenke seg om?*

Tom side

INNHold

Første kapittel:

Kampen om framtida — søndag og solskinn eller stormer på vei?	9
Gammal emissær ser seg tilbake	10
«Den tida da auan va blå»	11
Framtidsfrykten kommer	12
«Villamarxistene»	13
«Upstairs - downstairs» — oppe og nede	15
Den nye norske usikkerheten	16
Ta opp kampen om framtida!	17
Litt om arbeidet med denne boka	19
Ikke for lesesalene — for KAMPEN	21

Andre kapittel:

Er Gud norsk?	23
Guds osteklokke over fedrelandet?	23
Et lite land i Vest-Europa — en promille av menneskeheten	25
— Men mer enn en flekk på verdenskartet!	26
JO! «Det kan hende her!»	28

Tredje kapittel:

Ut for stupet eller den raske utviklinga i den 3. verden	30
Det mest typiske mennesket på jorda	31
«Bånn er nådd. Men vi fortsetter å synke!»	32
Den raske, men skeive utviklinga av kapitalismen	33
Den «utenkelige tanken»: Folkemord på flertallet?	34
De politiske endringene i den 3. verden	36
Den 3. verden er ei rykende bombe	39
Noen få flytimer vekk	40

151

Boka består av tre delfiler.

De andre filene kan du hente fra pdf-arkivet.

Fjerde kapittel:	
Krigene og KRIGEN	42
Kan den utenkelige KRIGEN tenkes?	42
Faktorer som virker mot KRIGEN	43
Norge — HVIS	44
En paramilitær «fred»	46
Nye kriger mellom de rike og de fattige?	47

Femte kapittel:	
Det menneskelige arbeidets fall	49
Rutinejobbene vi lever av	49
— To tidligere industrielle revolusjoner	50
. . . og den som er i gang nå	51
De tekniske grunnene til arbeidets fall	53
De økonomiske grunnene til det menneskelige arbeidets fall	54
Et eksempel — bryggeriindustrien	58
I går damplokomotivet. I morra rutinearbeidet.	59

Sjette kapittel:	
De overflødige millionmassene	61
Den nye industrielle revolusjonen og den 3. verden	61
Förverring for flertallet	62
. . . og knock-out for mange industrier	63
De «unyttige» milliardene	64
Men hva med de rike landa?	65
Den VARIGE massearbeidsløsheten	66
Et samfunn i Vesten med et FLERTALL «utslåtte»	67
Innvendinger?	68

Sjuende kapittel:	
Et moderne mirakel eller åssen stor rikdom forvandler seg til stor fattigdom	73
Enorme rikdommer	74
. . . men hvor blir det av dem?	75
Joda, MULIGHETENE fins.	77

Men NOEN svinger seg — OPPOVER	78
«DELE UT rikdommen?»	
Joda — bare en liten hindring.	79

Åttende kapittel:

Ånden fra flaska eller kunstige naturkatastrofer	83
Den skarpe kniven	84
Ute av kontroll	85
Problemet at «sikkerhet» og «luft» ikke har noen PRIS	87
Problemet med at ENKELTE EIER det HELE SAMFUNNET TRENGER	88
KAPITALEN støter sammen med NATUREN	90
Teknologien sprenger landegrensene	91
Ikke MARXISMEN, men MARXISTENE	92
«Hylla» eller: Er atomkraft ufarlig under sosialismen?	92
Katastrofene er på vei	93

Niende kapittel:

Sosiale følger av arbeidets fall	95
Den nye industrielle revolusjonen = sosial revolusjon	95
Skal vi «lære å like å ikke ha jobb»?	97
En bystruktur mer lik den 3. verden?	99
De som ikke er utdanna for den nye teknologien	100
Innvandrere og kvinner med barn	101
En systematisk deling av underklassen i to?	103
De livstidsansatte i Japan	103
Det private helsesystemet i USA	105
Utbyttedeling og lønn for å sparke folk	105
Et område for klassekamp!	106

Tiende kapittel:

Jernneven ut av silkehansken?	108
Slutten på velferdsstaten	108
Åssen holde kontrollen?	110
Harde tak	110
Påskudd nok til å stramme til	112

Ellevte kapittel:	
Herskernes krise eller kan kapitalismen overleve?	115
Herskerne kjenner problemene	116
Tid for «En ny borgerlig reform-politikk»?	117
Første problem: «Det er for dyrt!»	118
Andre problem: «Vi har ikke skoen på. . .»	120
Konklusjon: Se på virkeligheten!	122
Krisa i lederskapet i Vesten	124
Likevel kan kapitalismen overleve!	126
Tolvte kapittel:	
Den kommende revolusjonære tidsalderen i Vesten	128
På lengre sikt: en helt ny samfunnsstruktur	129
Svære stormer i morra?	130
Spørsmålet om ei mer formell økonomisk analyse	132
Revolusjonære tider	134
Stormvarslene	135
Nye revolusjonære situasjoner?	136
Hva vil de føre til?	137
Arbeiderklassens strategiske svakhet i de rike landa	138
Trettende kapittel:	
Og så? (Men vi da?)	142
Kan utviklinga velge en helt annen vei?	142
Framtida er ikke AVGJORT!	144
Et program for kampen?	145
Og vi i Norge da?	146
Sosialistene og kommunistene i Norge.	146

Tom side

Tom side

Tom side

Tom side

Tom side

Tom side

Tom side

FRAMTIDA

Framtida er et fremmed land.
Åssen blir det der?

Får vi ferie hele året,
mens robotene gjør drittjobbene?
Skal barna våre sitte på vakre Caféer
hele dagen, mens vi bor på gamlehjem
i ufattelig luksus?

Tron Øgrim trur ikke det.

Han spår at det kommer en generasjon
av ungdom som *aldri får jobb*.
Svære «kunstige naturkatastrofer». Byer i kaos,
der soldater slåss i gatene for «ro og orden».

Men så ille kan det vel ikke gå her?

Jo! sier Tron Øgrim. For

«GUD ER IKKE NORSK!»

Han mener harde tider er på vei:

«VI ER GRISEN, OG DET ER SNART JUL!»

ADVARSEL:

For å lese denne boka trenger du
gode nerver, fantasi og sans for humor.

ISBN 82-7094-420-3

OKTOBER

www.pdf-arkivet.no/ogrim/ (2012)